

ỨNG XỬ CỦA NÀNG DÂU VỚI MẸ CHỒNG

Lê Thị Bùng - Nguyễn Thị Hiền
Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.

1. Đặt vấn đề

Thực tế cho thấy cuộc sống gia đình tốt hay xấu, hạnh phúc hay bất hạnh một phần lớn do cách ứng xử giữa các thành viên trong gia đình, trong đó mối quan hệ giữa nàng dâu và mẹ chồng cũng giữ một vai trò đặc biệt quan trọng. Nó góp phần xây dựng hạnh phúc, sự bình ổn của từng gia đình.

Ứng xử là sự phản ứng của con người đối với sự tác động của người khác trong những tình huống xác định. Ứng xử thể hiện sự không chủ động trong giao tiếp mà chủ động trong phản ứng có sự lựa chọn, tính toán thể hiện qua thái độ, hành vi, cử chỉ, cách nói năng.

Ứng xử giữa nàng dâu và mẹ chồng là sự phản ứng của mỗi người trong những tình huống giao tiếp nhất định tùy thuộc vào mục đích, động cơ, tri thức, nhân cách, thể hiện qua thái độ hành vi, cử chỉ, cách nói năng của mỗi bên. Từ đó, dẫn đến những kết quả giao tiếp khác nhau.

2. Khách thể và phương pháp nghiên cứu

Chúng tôi nghiên cứu trên 120 giáo viên THCS và 120 mẹ chồng ở huyện Thường Xuân - tỉnh Thanh Hoá.

Bảng 1: Một số đặc điểm của các nàng dâu và các mẹ chồng

MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM CỦA NÀNG DÂU (Giáo viên THCS)															
Năm công tác								Trình độ							
< 2 năm		2-10		10-20		> 20 năm		Trung cấp		Cao đẳng		Đại học			
SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
19	18,5	32	26,7	40	33,3	29	24,2	17	14,2	68	56,7	35	21,11		
MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM CỦA MẸ CHỒNG															
Độ tuổi								Nghề nghiệp							
40-50		50-60		60-70		>70		Giáo viên		Bác sĩ		Quân đội		Khác	
SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
17	14,17	51	42,5	40	33,33	12	10	22	18,33	3	2,5	6	5	81	55,01

Qua kết quả của bảng 1 cho thấy về độ tuổi, năm công tác, trình độ, nghề nghiệp của mẹ chồng và nàng dâu có sự chênh lệch nhau, đặc biệt là nghề nghiệp 100% nàng dâu là giáo viên đại bộ phận học cao đẳng và đại học. Còn mẹ chồng 81 người chiếm tỷ lệ 55,01% là công nhân, nông dân, tiểu thương. Mẹ chồng ở độ tuổi từ 50 - 60 có 51 người chiếm tỷ lệ 42,5%. Những mẹ chồng ở độ tuổi này tuy có nhiều kinh nghiệm trong việc nuôi dạy cháu song đã về hưu nên sức cũng yếu, ít có điều kiện giao tiếp với bên ngoài. Vì vậy, cũng có thể giúp đỡ cho con dâu trong việc gia đình để con dâu có điều kiện cống hiến cho xã hội, lo buôn chải thu nhập cho gia đình.

*** Phương pháp nghiên cứu:**

Chúng tôi đã sử dụng một số phương pháp nghiên cứu sau:

- Phương pháp khảo sát bằng bảng hỏi nhằm mục đích nghiên cứu nhận thức của mẹ chồng và nàng dâu về vai trò ý nghĩa, thực trạng mối quan hệ của mẹ chồng nàng dâu hiện nay.

- Phương pháp đàm thoại: Nhằm thu thập thông tin của cả mẹ chồng và nàng dâu. Từ đó, tìm ra những nguyên nhân chủ quan và khách quan ảnh hưởng đến mối quan hệ này.

- Phương pháp chủ yếu là phương pháp giải quyết tình huống thực nghiệm giả định (20 tình huống) để nghiên cứu cách lựa chọn ứng xử của cả mẹ chồng và nàng dâu.

- Phương pháp xây dựng 5 chân dung của một số nàng dâu có cách ứng xử tốt và chưa tốt với mẹ chồng.

- Phương pháp thống kê toán để xử lý kết quả thu được.

3. Kết quả nghiên cứu thực trạng biểu hiện sự ứng xử của nàng dâu với mẹ chồng

3.1. Thực trạng mối quan hệ giữa mẹ chồng và nàng dâu hiện nay

Bảng 2: Đánh giá của nàng dâu về mối quan hệ giữa mẹ chồng và nàng dâu

Mức độ Nội dung	Rất tốt		Tốt		Bình thường		Không tốt		Khó trả lời	
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
Mối quan hệ giữa mẹ chồng và nàng dâu	14	11,6	49	40,8	30	25	17	14,17	10	8,33

Qua kết quả đánh giá của nàng dâu về mối quan hệ giữa mẹ chồng và nàng dâu cho thấy: Đa số các nàng dâu đánh giá mối quan hệ giữa mẹ chồng và nàng dâu là tốt và rất tốt. Nhưng bên cạnh đó vẫn còn 30 người chiếm tỉ lệ 25%

là bình thường, có 10 người chiếm tỷ lệ 8,33% là khó trả lời, 17 người chiếm tỷ lệ 14,17% là không tốt... Điều này cũng phản ánh đúng thực chất của mối quan hệ này.

3.2. Ảnh hưởng của các thành viên trong gia đình đến mối quan hệ giữa mẹ chồng và nàng dâu

Để nghiên cứu vấn đề này chúng tôi đã ra 4 câu hỏi cụ thể như sau:

- Sự ảnh hưởng của chồng đến mối quan hệ mẹ chồng và nàng dâu.
- Sự ảnh hưởng của mẹ chồng đến hạnh phúc gia đình.
- Sự ảnh hưởng của nàng dâu, mẹ chồng và chồng đến mối quan hệ gia đình
- Sự ảnh hưởng của con cái đến mối quan hệ giữa mẹ chồng và nàng dâu.

Kết quả thu được ở bảng 3.

Bảng 3: Sự ảnh hưởng của các thành viên trong gia đình đến mối quan hệ giữa mẹ chồng và nàng dâu

Mức độ Câu	Rất ảnh hưởng		Ảnh hưởng		Bình thường		Không ảnh hưởng		Khó trả lời		Tổng điểm	$\bar{X}$	Thứ bậc
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%			
1	39	32,5	61	51,67	19	15,83	0	0	0	0	140	1,17	1
2	31	28,83	62	51,67	25	20,83	2	1,67	0	0	120	1	2
3	36	30	54	45	24	20	6	5	0	0	120	1	2
4	23	19,17	41	34,17	29	24,17	15	12,5	12	10	72	0,6	4
												$\bar{X}=,95$	

Kết quả của bảng 3 cho thấy có sự ảnh hưởng của các thành viên (chồng, mẹ chồng, con cái) trong gia đình đến mối quan hệ giữa nàng dâu và mẹ chồng với $x = 0,95$ trong tổng số 4 câu thì có 3/4 câu lớn hơn 0,95 còn 1/4 câu nhỏ hơn 0,95. Như vậy, các thành viên trong gia đình có ảnh hưởng rất lớn đến mối quan hệ giữa nàng dâu và mẹ chồng. Trong đó người chồng có ảnh hưởng nhiều nhất đến mối quan hệ này, cụ thể $x = 1,17$ xếp thứ bậc 1. Kết quả này xuất phát từ nguyên nhân sau: khi chưa có con dâu, bà mẹ chồng thường dồn mọi tình cảm, lo lắng, chăm sóc cho con trai. Nhưng sau khi con lấy vợ, tình cảm bị chia sẻ, sự quan tâm đến mẹ có phần hạn chế, thậm chí con trai nghe vợ hơn mẹ,

còn các cháu chủ yếu do hai vợ chồng chăm sóc nuôi dạy cho nên sự ảnh hưởng của ông bà đến các cháu cũng ít hơn. Vì vậy, nàng dâu cũng cần hiểu tình cảm của chồng giành cho mẹ mình, không nên so đo càng không nên có tâm lý thắng thua vì người chồng là người đứng giữa sẽ khó xử. Sự thẳng thắn và độ lượng sẽ giúp cho mọi người hiểu và gắn bó với nhau hơn.

3.3. Những biểu hiện ảnh hưởng đến mối quan hệ mẹ chồng nàng dâu

Bảng 4: Một số biểu hiện ảnh hưởng đến mối quan hệ giữa mẹ chồng và nàng dâu

STT	Một số biểu hiện ảnh hưởng đến cách ứng xử giữa nàng dâu và mẹ chồng	SL	%
1	Quan điểm sống chung và sống riêng khác nhau	51	42,5
2	Bất đồng trong việc nuôi dạy con cháu	74	61,67
3	Nàng dâu thiếu sự quan tâm và chăm sóc bố mẹ chồng và gia đình nhà chồng	70	58,33
4	Con dâu luôn tạo khoảng cách với mẹ chồng	65	54,17
5	Mẹ chồng luôn có định kiến với con dâu	82	68,33
6	Bất đồng trong quan niệm sống về vấn đề như kinh tế, tình cảm, sinh hoạt gia đình	46	38,33
7	Mẹ chồng luôn yêu cầu cao ở con dâu	15	12,5
8	Nàng dâu hay cãi lại mẹ chồng	30	25,0
9	Vấn đề bình đẳng trong gia đình bị lạm dụng	18	15,0
10	Mẹ chồng nàng dâu thiếu sự thông cảm chia sẻ lẫn nhau	35	29,17

Qua kết quả của bảng 4 cho thấy: yếu tố mẹ chồng luôn có định kiến với con dâu chiếm tỉ lệ cao nhất 68,33%, thứ hai là bất đồng trong việc nuôi dạy cháu 61,67% và thứ ba là nàng dâu thiếu sự quan tâm chăm sóc bố mẹ chồng và gia đình nhà chồng 58,33%, ba vấn đề trên vẫn nổi bật so với các yếu tố khác.

3.4. Những nguyên nhân dẫn đến mối quan hệ tốt và không tốt giữa nàng dâu và mẹ chồng

Bảng 5: Một số nguyên nhân ảnh hưởng đến mối quan hệ tốt và chưa tốt giữa nàng dâu và mẹ chồng

Một số nguyên nhân ảnh hưởng đến mối quan hệ tốt đẹp giữa nàng dâu và mẹ chồng	SL	%	Một số nguyên nhân ảnh hưởng đến mối quan hệ chưa tốt đẹp giữa nàng dâu và mẹ chồng	SL	%
Mẹ chồng và nàng dâu cùng quan tâm, chia sẻ, thông cảm với nhau	43	33,5	Nàng dâu không tôn trọng mẹ chồng	82	68,33
Mẹ chồng thực sự có lòng vị tha, độ lượng	28	23,3	Mẹ chồng vẫn còn quan điểm phong kiến khắt khe với con dâu	24	20,0
Nàng dâu làm tròn bổn phận của người con luôn quan tâm chăm sóc mọi mặt mẹ chồng và gia đình	57	44,5	Mẹ chồng và con dâu bất đồng về quan niệm sống, về vấn đề kinh tế, tình cảm, giáo dục	69	57,5
Mẹ chồng quan tâm chăm sóc con dâu như con gái, công tâm, tận tình, chỉ bảo thiếu sót	70	58,3	Nàng dâu thiếu sự cảm thông, sẻ chia, thờ ơ, lạnh nhạt, xa lánh và tạo khoảng cách với mẹ chồng	52	43,33
Mẹ chồng trong quan niệm và cách ứng xử tiến bộ và cởi mở hơn	37	30,8	Mẹ chồng thiếu sự cảm thông và giúp đỡ con dâu	35	29,17
Nàng dâu luôn kính trọng mẹ chồng thật sự, có ứng xử khéo léo, biết lắng nghe, học hỏi, chia sẻ	65	54,1	Nàng dâu chưa làm tròn vai trò và trách nhiệm của người con đối với mẹ chồng và gia đình nhà chồng	75	62,5

Tóm lại, có rất nhiều nguyên nhân khác nhau ảnh hưởng đến mối quan hệ giữa nàng dâu và mẹ chồng. Việc nắm vững quan điểm tâm sinh lý của mẹ chồng và con dâu sẽ là cơ bản, cần thiết, quan trọng. Từ đó, có sự tôn trọng, hiểu biết, đồng cảm với nhau sẽ có mối quan hệ tốt đẹp giữa nàng dâu và mẹ chồng.

3.5. Sự tự đánh giá về cách ứng xử của mẹ chồng và nàng dâu

Qua kết quả của bảng 6 cho thấy, sự tự đánh giá cách ứng xử của mẹ chồng và nàng dâu tương đối phù hợp. Hầu hết các nàng dâu tự đánh giá cách ứng xử của mình ở mức độ khá và trung bình. Còn mẹ chồng tự đánh

giá mức trung bình cao hơn mức khá. Tuy nhiên, sự chênh lệch này không đáng kể.

Bảng 6: Tự đánh giá về cách ứng xử của mẹ chồng và nàng dâu

Tự đánh giá Loại ứng xử	Của mẹ chồng		Của nàng dâu	
Tốt	11	9,17	10	8,33
Khá	42	35	47	39,17
Trung bình	48	40	45	37,5
Kém	19	15,83	18	15

4. Kết luận

Qua kết quả nghiên cứu tuy chưa thể hiện hết song cho thấy:

- Đa số các nàng dâu có sự lựa chọn đúng đắn về cách ứng xử phù hợp và chưa phù hợp trong mỗi tình huống cụ thể. Tuy nhiên, vẫn còn một số nàng dâu nhận thức chưa đúng đắn, đầy đủ, thiếu sự khéo léo, tế nhị trong ứng xử với mẹ chồng.

Về mặt nhận thức đa số nàng dâu có sự lựa chọn cách ứng xử khéo léo, tế nhị nhưng trong việc giải quyết tình huống thực tế thì các nàng dâu còn lúng túng, thậm chí mâu thuẫn giữa nhận thức và thái độ, hành vi.

- Đa số các nàng dâu và mẹ chồng tự đánh giá có cách ứng xử ở mức độ khá và trung bình chiếm tỉ lệ cao hơn ở mức tốt.

Vấn đề mối quan hệ giữa mẹ chồng và nàng dâu vẫn còn là vấn đề nổi cộm của mọi thời đại và mọi xã hội. Vì vậy, cần có nhiều công trình nghiên cứu để góp phần làm rõ thực trạng và từ đó đề ra giải pháp tốt từ trên xuống góp phần vào sự bình ổn và hạnh phúc gia đình nhất là trong tình hình bạo lực gia đình có chiều hướng gia tăng mà một trong những nguyên nhân đó là sự xung đột giữa mẹ chồng và nàng dâu.